

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovi člana V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 39. stav 1. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 30. augusta do 5. septembra 2005. godine, donijela je

ODLUKU

I

Graditeljska cjelina - Crkva rođenja presvete Bogorodice sa grobljem i pokretnim naslijeđem u Obudovcu kod Bosanskog Šamca (Šamca) proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik čine crkva i groblje, te pokretno naslijeđe koga čini ikonostas i 26 ikona.

Nacionalni spomenik se nalazi na lokaciji označenoj kao k.č. br. 1805 i 1804 (novi premjer), što odgovara k.č. 1354/1, 1354/2 i 1356/1 (stari premjer), upisan u z.k. uložak broj 232, k.o. općina Obudovac, općina Bosanski Šamac (Šamac), Republika Srpska, Bosna i Hercegovina.

Na nacionalni spomenik se primjenjuju mjere zaštite, utvrđene Zakonom o sprovođenju odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika, uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 9/02).

II

Vlada Republike Srpske dužna je osigurati pravne, naučne, tehničke, administrativne i finansijske mjere za zaštitu, restauraciju, konzervaciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Komisija) utvrdit će tehničke uvjete i osigurati finansijska sredstva za izradu i postavljanje informacione ploče sa osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III

I zona zaštite obuhvata prostor definiran u tački I stav 3. ove odluke. U toj zoni primjenjuju se sljedeće mjere zaštite:

- na objektu crkve dopušteno je izvođenje konzervatorsko-restauratorskih radova i radova tekućeg održavanja, kao i radova kojima je cilj prezentacija nacionalnog spomenika, uz odobrenje ministarstva nadležnog za prostorno uređenje u Republici Srpskoj (u daljnjem tekstu: nadležno ministarstvo) i stručni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na nivou Republike Srpske (u daljnjem tekstu: nadležna služba zaštite);

- izvršiti zaštitu ikonostasne pregrade, koja je izložena djelovanju crvotočine, kao i čišćenje ikona;
- nije dopušteno izvođenje bilo kakvih radova, osim redovnog održavanja aktivnog groblja, te konzervatorsko-restauratorskih radova na starijim nadgrobnim spomenicima, uz odobrenje nadležnog ministarstva i stručni nadzor nadležne službe zaštite;
- zabranjuje se izmještanje starih nadgrobnika kao i recentno sahranjivanje u njihovoj neposrednoj blizini.

II zona zaštite obuhvata sve parcele koje graniče sa zaštićenim prostorom nacionalnog spomenika. U toj zoni nije dopuštena promjena visine objekata oko nacionalnog spomenika.

Maksimalna visina novih objekata mora biti 8 m do krovnog vijenca.

IV

Stavljaju se van snage svi provedbeni i razvojni prostorno-planski akti koji su u suprotnosti sa odredbama ove odluke.

V

Iznošenje pokretnog naslijeđa iz tačke I stav 2. ove odluke (u daljnjem tekstu: pokretno naslijeđe) Bosne i Hercegovine nije dopušteno.

Izuzetno od odredbe stava 1. ove tačke, dopušteno je privremeno iznošenje pokretnog naslijeđa iz Bosne i Hercegovine radi prezentacije ili konzervacije, ukoliko se utvrdi da konzervatorske radove nije moguće izvršiti u Bosni i Hercegovini.

Odobrenje u smislu prethodnog stava daje Komisija, ukoliko nedvojbeno bude utvrđeno da to neće ni na koji način ugroziti nacionalni spomenik. U odobrenju se utvrđuju svi uvjeti pod kojima se pokretno naslijeđe može iznijeti iz Bosne i Hercegovine, rok za povrat dobra u zemlju, kao i zaduženja pojedinih organa i institucija za osiguranje tih uvjeta i o tome se obavještava Vlada Republike Srpske, nadležna služba sigurnosti, carinska služba Bosne i Hercegovine i javnost.

VI

Svako, a posebno nadležni organi Republike Srpske, gradske i općinske službe, suzdržat će se od poduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu i restauraciju.

VII

Ova odluka dostavit će se Vladi Republike Srpske, nadležnom ministarstvu, nadležnoj službi zaštite i općinskom organu uprave nadležnom za poslove urbanizma i katastra, radi provođenja mjera utvrđenih u tač. II-VI ove odluke i nadležnom općinskom sudu radi upisa u zemljišne knjige.

VIII

Sastavni dio ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom, koje je dostupno na uvid zainteresiranim licima u prostorijama i na web stranici Komisije (<http://www.aneks8komisija.com.ba>).

IX

Prema članu V, stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

X

Danom donošenja ove odluke, sa Privremene liste nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH», broj 33/02, «Službeni glasnik Republike Srpske», broj 79/02, «Službene novine Federacije BiH», broj 59/02 i «Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH», broj 4/03) briše se nacionalni spomenik, upisan pod rednim brojem **125**.

XI

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u «Službenom glasniku BiH».

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: Zeynep Ahunbay, Amra Hadžimuhamedović, Dubravko Lovrenović, Ljiljana Ševo i Tina Wik.

Broj: 06.2-02-49/05-9
31. august 2005. godine
Sarajevo

Predsjedavajuća Komisije

Ljiljana Ševo

O b r a z l o Ź e n j e

I – UVOD

Na osnovi Zakona o provedbi odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika, uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, član 2, stav 1, “nacionalni spomenik” je dobro koje je Komisija proglasila nacionalnim spomenikom, u skladu sa čl. V i VI Aneksa 8. kao i dobra upisana na Privremenu listu nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine, sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o njihovom statusu.

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika donijela je odluku o stavljanju **Crkve uspenja Bogorodice u Obudovcu kod Bosanskog Šamca (Šamca)** na Privremenu listu nacionalnih spomenika BiH, pod rednim brojem **125**.

U skladu sa odredbama Zakona, a na osnovi člana V stava 4. Aneksa 8. i člana 35. Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, Komisija je pristupila provođenju postupka za donošenje konačne odluke za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom.

II – PRETHODNI POSTUPAK

U postupku koji prethodi donošenju konačne odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom, izvršen je uvid u:

- dokumentaciju o lokaciji imovine (kopiju katastarskog plana),
- podatke o sadašnjem stanju i namjeni dobra, uključujući i opis i fotografije, podatke o oštećenjima u toku rata, podatke o intervencijama na restauraciji i drugoj vrsti radova na dobru, itd.,
- historijsku, arhitektonsku i drugu dokumentarnu građu o dobru.

Na osnovi uvida u prikupljenu dokumentaciju i stanje dobra, utvrđeno je sljedeće:

1. Podaci o dobru

Lokacija

Crkva rođenja presvete Bogorodice sa grobljem nalazi se u posavskom selu Obudovac, općina Bosanski Šamac (Šamac). Obudovac se nalazi na lokalnom putu koji vodi iz Brčkog za Šamac i koji se odvaja lijevo od magistralne ceste koja vodi iz Tuzle za Orašje. Obudovac je udaljen 16 km od Šamca, 16 km od Orašja, 25 km od Brčkog i 23 km od Gradačca.

Graditeljska cjelina Crkva rođenja presvete Bogorodice sa grobljem nalazi se u centru sela Obudovac, na lokaciji koja obuhvata k.č. br. 1805 i 1804 (novi premjer), što odgovara k.č. 1354/1, 1354/2 i 1356/1 (stari premjer), upisan u z.k. uložak pod brojem 232, k.o. općina Obudovac, vlasništvo Srpske pravoslavne crkve, Eparhija zvrničko-tuzlanska; općina Bosanski Šamac (Šamac), Republika Srpska, Bosna i Hercegovina.

Pristup nacionalnom spomeniku je sa njegove južne strane, sa lokalnog puta koji vodi iz Brčkog za Šamac.

Ulaz u posjed crkve ostvaren je preko ulazne kapije, koja se nalazi na južnoj strani objekta.

Glavna osovina objekta crkve je u smjeru istok-zapad, sa ulazom na zapadnoj strani i oltarskim apsidama na istočnoj strani.

Historijski podaci

Prvi pisani tragovi o Obudovcu nalaze se u defteru iz 1548. godine, kada su osmanske vlasti izvršile popis Zvorničkog sandžaka, kome je Obudovac tada pripadao. Područje današnjeg Obudovca sa Orlovim Poljem zapisano je pod nazivom Ogludovac.

Iz popisa bosanskih spahija iz 1711. godine, selo je popisano pod današnjim imenom. (Obudovac, 2001, str. 13)

Prema nekim izvorima, ovo područje je do 1460. godine bilo u posjedu Radivoja Ostojića, strica kralja Stefana Tomaševića. Od 1463. do 1520. godine, ova teritorija je u sastavu Srebreničke banovine, koju su Mađari formirali prema Osmanskom carstvu. Poslije pada Srebreničke banovine, Obudovac postaje dio Zvorničkog sandžaka i dio nahije Nenavište.

Godine 1858, Obudovac se našao u središtu bune posavskih seljaka, koju je predvodio oraški svećenik Stevan Avramović, zajedno sa svećenikom hadži Petkom Jagodićem (zvana Protina buna). Na Petrovdan, na bogosluženju u staroj obudovačkoj crkvi, okupio se narod iz 12 okolnih sela radi dogovora o podizanju bune. (Obudovac, 2001, str. 11)

Nakon sloma bune, habzburški časopis «Allgemeine zeitung», 1. novembra 1858. godine, piše o slomu bune: «Begovi i age popalili su gotova sva srpska sela u Gradačaćkoj nahiji i pravoslavnu crkvu u Obudovcu.» (Obudovac, 2001, str. 11)

Iz gore navedenih događaja, vidi se da je u Obudovcu postojala stara crkva koja je zapaljena 1858. godine. U natpisu koji se nalazi uklesan na ploči iznad vrata crkve, na sjevernoj fasadi, stoji sljedeće:

«Stara Crkva prenešena iz Slatine u Obudovac, godine 1780, prepokrita stara Crkva 1818, spaljena stara Crkva 29. 10. 1858.»

Stara crkva je bila izgrađena pored današnje crkve i na tom mjestu je sagrađen spomen-oltar.

O gradnji Crkve rođenja presvete Bogorodice u Obudovcu ima vrlo malo pisanih podataka. Pored natpisa o staroj crkvi, postoji i drugi natpis o gradnji nove crkve, koji se nalazi uklesan na ploči iznad drugih vrata crkve na sjevernoj fasadi.

«Ovoj Svetoj Crkvi polaže se temelj, pri bogoljubivom Arhiepiskopu i Mitropolitu, zvorničko-tuzlanskom gospodinu Dionisiju I i nastojatelju Stojanu Stojčeviću, parohu iz Gornjeg Žabara, godine od stvaranja sveta 7373. i od rođenja Hristova 1864.»

Crkva rođenja presvete Bogorodice u Obudovcu građena je 18 godina, sa prekidima od 1864. do 1882. godine. Kamen je dovožen iz rudnika kod Bosanske Bijele i iz rudnika zvanog Opeža kod Modriče. Kamen za gradnju je klesan u rudnicima i prevožen u drvenim kolima.

Drvena građa je iz Vozuće, poklon Manastira Vozuća, splavovima niz rijeku Bosnu spuštana do Bosanskog Šamca, a odatle prevožena u Obudovac na zapregama.

Crkvu je gradilo 18 okolnih sela, a dobrovoljni prilozi za gradnju crkve su prikupljani sa teritorije čitave Bosne i Hercegovine, Vojvodine, pa čak i Rusije.

Spominje se cifra od 16000 dukata koji su prikupljeni iz raznih krajeva svijeta. (Obudovac, 2001, str. 21)

Dozvola za gradnju dobivena je od sultana iz Carigrada.

Izgradnju crkve vodio je majstor Tasa iz Ohrida, sa 50 majstora i radnika. (Obudovac, 2001, str. 20)

14. oktobra 1882. godine, mitropolit zvorničko-tuzlanski Dionisije I, u prisustvu naroda i zvaničnika, je osvetio Crkvu rođenja presvete Bogorodice u Obudovcu.

Na objektu Crkve rođenja presvete Bogorodice u Obudovcu vršena je rekonstrukcija i konzervatorsko-restauratorski radovi, i to više puta, u periodu od 1891. do 2001. godine.

Nema podataka da li su radovi na restauraciji vršeni pod nadzorom službe zaštite.

2. Opis dobra

Prema konceptu prostorne organizacije, Crkva rođenja presvete Bogorodice u Obudovcu je u osnovi trobrodna bazilika, sa pripratom, naosom i trodijelnim oltarskim prostorom, koga sačinjavaju tri apside, koje se nalaze na istočnoj strani objekta.

Prostor priprate (dimenzija cca 6,25x18,85 m) nije nikakvom pregradom odvojen od prostora naosa.

Prostor naosa (dimenzija cca 20,0x18,85 m) je od oltarskog prostora odvojen drvenim ikonostasom, koji je visok 19,5 m.

Srednji brod je odvojen od bočnih brodova kolonadom od po 5 masivnih kamenih stupova, a dimenzija stupa iznosi 1,3 x 1,25 m.

Unutrašnjost crkve je pokrivena plitkim slijepim kupolastim konstrukcijama (kalotama), zatim jednom većom i dvije manje kupole, koje se nalaze na dijelu ispred oltara, između prve i druge kolonade stupova (gledajući u smjeru istok-zapad). Kupole se nalaze na visokim osmostranim tamburima, koji se oslanjaju na lukove razapete između četiri stupa. Unutrašnji dijametar velike kupole je cca 3,50 m. Na tamburima se nalazi osam pravougaonih prozora sa polukružnim završecima, koji su ostakljeni bojenim staklom, i to u donjoj zoni bijelim, u srednjoj plavim, a u polukružnom dijelu prozora crvenim staklom.

Spiralnim drvenim stepeništem, koje se nalazi u kubusu smještenom u uglu između zapadnog i sjevernog zida, pristupa se horu (galeriji). Hor se nalazi podužno, čitavom dužinom zapadnog zida i ima istu dubinu kao i priprata. Hor je oslonjen na prvi i drugi red stupova, gledajući od zapadu prema istoku (od ulaza prema oltaru).

Sa jednim kamenim stepenikom, visine cca 10 cm, izvršena je denivelacija crkvenog prostora, i to na dijelu između stupova drugog reda, gledajući od istoka prema zapadu. Ispred ikonostasa se nalazi amvon, koji je kružnog oblika sa tri stepenika. Izrađen je od kamena.

Podovi priprate, molitvenog i oltarskog prostora prizemlja su izvedeni sa završnom obradom od kamenih ploča.

Objekat crkve ima pravougaonu osnovu. Dimenzije objekta, mjerene izvana, iznose: dužina je cca 38,0 m, a širina je cca 22,0 m.

Visina objekta, mjerena od nivoa terena do krovnog vijenca, iznosi cca 12,0 m.

Crkva ima zidove debljine oko cca 1,50 m, koji su u donjoj zoni, u visini od cca 8,0 m, zidani kamenom od sedre, zvanim «siga», a u gornjoj zoni, čija visina iznosi cca 4,0 metra, su zidani ciglom. Zidovi su sa unutrašnje strane objekta malterisani i bojeni. Svod je bojen svijetloplavom bojom sa žutim zvjezdicama. Rubovi stupova su ukrašeni trakom, koju čine vegetabilni motivi.

Temelji zidova su širine cca 3,0 m, a ukopani su u zemlju u dubini od 3,0 m.

Krovna konstrukcija crkve je drvena i na podužnom dijelu objekta je dvovodni krov, dok je dio apside prekriven jedinstvenom kosom plohom. Završni pokrov svih dijelova krova, dvovodnog, krova na apsidama i kupolama, kao i krova na zvoniku, je izrađen od bakrenog lima.

Na fasadi kamena struktura donje zone zida (pravilno tesani kamen sa cementnim fugama) je vidljiva sa vanjske strane objekta, dok je gornja zona (zid od cigle) malterisana i bojena bijelom bojom. Zidovi su ispod krova završeni jednostavno profiliranim vijencem.

Na istočnoj strani objekta se nalaze tri apside, koje sačinjavaju oltarski prostor. Gledajući fasadu, apside imaju istu visinu kao i ostali vanjski zidovi, koja iznosi, mjerena od nivoa terena do krovnog vijenca, cca 12 m. Sa vanjske strane velika apsida ima devetostranični presjek osnove, dok iznutra ima pravilan polukružni presjek. Dvije male apside proskomidije i đakonikona izvana imaju petostrani presjek, a iznutra, također, polukružan.

U gornjem nivou apside, u ravni sa gornjom zonom prozora crkve, izrađene su slijepe pravougaone niše, završene polukružno.

Niša apside đakonikona je ukrašena mozaikom sa predstavom sv. Georgija, dok su niše središnje apside ukrašene mozaicima sa predstavama sljedećih svetitelja: presveta Bogorodica, sveta Trojica, Krista Pantokratora i svetog Jovana Krstitelja. Ove mozaičke ikone su rad akademskih slikara Dobrića i Radlovića iz Beograda. Mozaici su rađeni u periodu od 1999. do 2004. godine.

Prozorski otvori crkve su raspoređeni u dva pojasa, tako da se na dijelu fasade koja je obrađena kamenom nalaze prozori donjeg pojasa, a na dijelu fasade koja je bojena bijelom bojom su smješteni prozori drugog pojasa.

Prozorski otvori donjeg i gornjeg pojasa crkve su pravougaoni i završavaju se lučno. Prozori donjeg pojasa su sa vanjske strane uokvireni kamenim doprozornicima sa profilacijom i ukrašeni rešetkama od kovanog željeza.

Prozori gornjeg pojasa su jednostavnije izrade od prozora donjeg pojasa.

Na sjevernoj i južnoj fasadi se nalazi pet prozora u donjem i pet u gornjem pojasu. Na zapadnoj fasadi su tri prozora u gornjem pojasu, a na apsidama se nalazi po jedan prozor.

Crkva ima četiri ulaza, i to glavni, koji se nalazi na zapadnoj fasadi, jedan pomoćni na južnoj i dva pomoćna na sjevernoj fasadi. Svi portali na crkvi su izrađeni od dvokrilnih kovanih željeznih vrata, lučno zasvedenih, bojenih svijetlozelenom bojom, koji su uokvireni kamenim dovratnicima sa profilacijom.

Glavni ulazni portal crkve se nalazi na zapadnoj fasadi, dimenzija 1,90 x 2,25 m (širina x visina). Iznad vrata u pravougaonom polju je oslikan motiv rođenja presvete Bogorodice.

Sporedni portal crkve, koji se nalazi na južnoj fasadi objekta, je dimenzija 1,54 x 2,25 m (širina x visina). Nad ovim portalom se nalazi uklesan natpis na kamenoj ploči koji govori o restauraciji crkve iz 1982. godine. Dva sporedna portala crkve, koji se nalaze na sjevernoj fasadi, su dimenzija: prva vrata su 1,30 x 2,25 m (širina x visina), a druga su 1,05 x 2,25 m (širina x visina). Iznad ovih vrata se nalaze ploče sa natpisima o staroj crkvi i o gradnji današnje crkve.

Zvonik je kvadratne tlocrtne osnove, a njegova visina iznosi oko 40 m do krsta. Sve četiri fasade zvonika izgledaju identično. Na svakoj od fasada se nalazi uski, visoki prozor, koji se završava lučno. Prozori su izrađeni od željeza sa metalnim žaluzinama, a iznad prozora se nalazi sat. Krov zvonika je raskošno ukrašen, prekriven je bakrenim limom, a na vrhu se nalazi krst.

U zvoniku su smještene tri masivna zvona.

Na zvonik se dolazi spiralnim stepeništem, koje vodi za galeriju, a zatim na tavanski prostor odakle se penje u zvonik.

Ikonostas Crkve rođenja presvete Bogorodice u Obudovcu rađen je u periodu od 1937. do 1940. godine. Predstavljene dvadeset dvije ikone su rad akademskog slikara Romana Petrovića.

Roman Petrović je rođen u Donjem Vakufu, 1. oktobra 1896. godine, u porodici naklonjenoj umjetnosti. Otac, Rusin, je bio pravnik koji se bavio slikanjem, a majka je svirala klavir, tako da se rano upoznao sa svijetom umjetnosti. Studije slikanja je pohađao u Krakovu, Zagrebu i Budimpešti. U Bosnu se vratio krajem 1917. godine, u vrijeme kada su temelji moderne umjetnosti na ovim prostorima već uspostavljeni. Odmah po povratku je izlagao neke svoje radove na izložbi pod nazivom «Izložba umjetnika iz Bosne i Hercegovine». Za njegovo stvaranje se u to vrijeme kaže da se: «nalazi u traženju novih harmonija u smjelim kompozicijama boja».

U slikama nastalim u periodu iza Prvog svjetskog rata on razvija fovističko – ekspresivna rješenja¹. U dvadesetim godinama XX stoljeća, Roman je prošao određene mijene. Za slike, akvarele i crteže, nastale između 1918. i 1924. godine, može se reći da pokazuju globalnu ravnotežu više likovnih elemenata ili rješenja. Sredinom tog perioda bio je jednako sklon kolorističko-ekspresivnim, koliko i konstruktivnim rješenjima. Podjednako je prisutna i realistička akademska linija, koju predstavljaju portreti staraca, nekad su jače obojeni, nekad su folkloristički, nekad se naginju poetsko-irealnom stanju, metafizici. Interesiraju ga sve tehnike: ulje, akvarel, crtež, grafika, a otvoren je i za sve vrste sadržaja, portret, pejzaž, mrtva priroda, figura. Tada su nastala i neka specifična djela, kakva je «Kompozicija» iz 1920. godine, kao usamljeni primjer apstraktnog ekspresionizma.

Od 1924. godine u Romanovim djelima se uglavnom kristaliziraju dva toka. Oni dolaze poslije brojnih napisa i kritika – koji se kreću u širokom rasponu razumijevanja, podrške, oduševljenja, do sumnji i negativnih ocjena. Usmjeravanje na dva osnovna vida izražavanja podudarno je sa smirivanjem, odnosno zamiranjem umjetničkog života u Sarajevu i Bosni i Hercegovini poslije 1923. godine.

Jedan vid predstavlja takozvani magični realizam².

Druga vrsta neorealističke tendencije nagovještava njegovo kasnije dominantno opredjeljenje za socijalno-angažiranu umjetnost. Roman je između 1925. i 1927. godine boravio u Parizu na studijskom usavršavanju. Upravo boravak u Parizu dijeli Romanovu aktivnost na onu prije toga puta – heterogena faza puna želja i ostvarenja – i onu drugu fazu nastalu nakon Pariza – djelovanje u drugačijim i teškim prilikama. Za taj period je karakteristična njegova socijalna angažiranost, kada je nastao njegov

¹ To se ispoljava u nizu slika na kojima su prikazani motivi sarajevske periferije – krive ulice, valoviti sokaci, zgusnuti oblici kuća, krovovi i sl. Na platnima tako zgusnutih oblika, bojene plohe i fovistički bojena masa dobijaju zaoštrene forme.

² Ovaj vid neorealizma zapravo počiva na primjeni kubističkog postupka u pojednostavljenju i stilizaciji prirodnih oblika. Ova vrsta Romanovog izraza, podudarna sa konstruktivnim tendencijama u jugoslavenskom slikarstvu treće decenije, pokazuje drugačiji način obrade forme – precizniju tonsku modelaciju, redukciju kolorita na nekoliko tonova, prevlast discipliniranijeg rada i razmišljanja nad impulsivnim, emotivnim načinom reagiranja i rada.

ciklus «Djeca ulice», koji zaslužuje visoko mjesto u jugoslavenskoj socijalno-angažiranoj umjetnosti uopće³.

U cjelokupnom opusu Romana Petrovića, a posebno u djelatnosti tokom 30-ih godina, značajno mjesto zauzima slikanje ikonostasa i enterijera u srpskim pravoslavnim crkvama u Bosni i Hercegovini. Zapravo, crkve je počeo oslikavati još 1927. godine, po povratku iz Pariza, kada je slikao ikonostas i zidni živopis u Srpskoj pravoslavnoj crkvi u Bosanskoj Krupi. O tom oslikavanju Ćurčić kaže: «U osnovi svoje koncepcije imao je pred očima stil vizantike, ali modernizovan izrazom, koji je kao takav konsekventno proveden. U kombinovanju kompozicije i stilizovanju jasno se zapaža nastojanje za kompromisom između starog shvatanja vizantije i modernog izraza ekspresionizma. Sretno nađeno rješenje tako postavljenog problema može se označiti kao uspjeh jedne originalne zamisli. Imajući u vidu cjelinu koncepcije, umjetnik je operisao sa osnovnim tonom kompozicije boje i tim načinom je htio da postigne svrhu. Plava, mekana boja kao fond svih ikona, koje kao da su mjestimično prevučene lakom mrežom treperavih žica mjesečeve svjetlosti, puna je mističnog izraza i evocira spontano osjećaj religioznosti.» (*Damjanović, 1988, 19*)

Ubrzo nakon ikonostasa u Bosanskoj Krupi 1929. godine, oslikao je enterijer crkve u Travniku i jednu ikonu za njen ikonostas. Također radi ikonostas i ornamentima ukrašava zidove i lukove u crkvi posvećenoj sv. Iliji na Sokocu. Potom je, 1932. godine, oslikao ikonostas crkve posvećene uspenju presvete Bogorodice u Donjem Vakufu, 1933. godine ikonostas crkve u Mokrom, 1934. godine ikonostas i osam fresko-kompozicija u Šamcu, 1935. godine dvadeset četiri ikone za ikonostas i ornamentalni zidni ukras za crkvu u Obudovcu, 1936. godine dvadeset ikona za crkvu u Hadžićima, 1939/1940. godine jedanaest ikona i pedeset kompozicija pojedinačnih figura na zidovima crkve u Drvaru.

Ova Romanova djelatnost zaslužuje pažnju, jer sa pojavom moderne umjetnosti u Bosni i Hercegovini ikonopis i sakralno slikarstvo uopće, gotovo po pravilu, rade ne tako istaknuti umjetnici. Zografska tradicija se očuvala u rijetkim primjerima. Za stvaranje ikona i za oslikavanje zidova crkava, Roman je imao ustaljene sheme, ali im je davao obilježja svog izraza i rukopisa. U tim radovima se primjećuje da je svoj crtež nastojao približiti bizantijskoj tradiciji, konturi i grafizmu. Također se lahko uočava njegov način modelacije forme, pa i neka tonska, odnosno koloristička rješenja. Nije pravio stereotipna rješenja, trudio se da likovima udahne duhovno–mistični izraz.

Kraj tridesetih i četrdesete godine XX stoljeća u umjetničkom izrazu Romana Petrovića nisu donijele ništa novog i značajnijeg za njegov umjetnički opus. Između slika nastalih u tom periodu nema tako čvrste veze kao između slika ranijih ciklusa, ali u svakoj od njih ima nešto karakteristično Romanovo.

Stvaralački vijek Romana Petrovića pripada zapravo cjelini – bosanskohercegovačkoj umjetnosti između dva svjetska rata. Iako je slikao i izlagao i prije ove međuratne faze, sva njegova značajnija djela su nastala u tom periodu. On je, zapravo, sa svojim prvim djelima povezo ranu modernu umjetnost sa estetikom i

³ Ciklus zapravo predstavljaju crteži sarajevske djece koju Roman svakodnevno susreće na ulicama i suosjeća sa njihovom tragičnom sudbinom. Upravo je ovaj ciklus postavio temelje kasnijoj socijalno-angažiranoj umjetnosti Bosne i Hercegovine, koju će razviti nešto mlađa generacija umjetnika: Mica Todorović, Vojo Dimitrijević, Ismet Mujezinović, Danijel Ozmo, Rizah Štetić. Međutim, ni Roman Petrović (kao ni drugi bosanskohercegovački umjetnici) nije bio ona vrsta borbenog socijalno-angažiranog umjetnika, koji bi se isključivo opredijelio za takav umjetnički izraz ili stav. Za sve vrijeme bavljenja socijalnim temama, Roman je slikao i crtao iz čisto umjetničkih poriva. (*Damjanović, 1988, 13-18*)

događajima karakterističnim za dvadesete i tridesete godine XX stoljeća. Isto tako, djela nastala poslije 1941. godine predstavljaju sponu između formalnih shvatanja prethodnih decenija, te nove, ratne i socijalističke tematike. (*Damjanović, 1988, 20-21*)

Romanove ikone u obudovačkoj crkvi su umetnute u masivni drveni okvir koji zatvara oltarnu pregradu od naosa crkve. Pojedine ikonostasne grede su rezbarene vitičastim i kružnim motivima u koje je upisan krst. Ikonostas je visok oko 19,5 m.

Predstavljeni svetitelji na ikonama su rađeni u gotovo prirodnoj veličini.

Ikonostas se u kompozicionom pogledu može podijeliti na tri vertikalne cjeline, dvije rubne, koje zatvaraju prostore đakonikona i proskomidije, i centralne, koja zatvara prostor oltara⁴.

Na ikonostasnu cjelinu koja zatvara prostor proskomidije, posmatrano u smjeru sjever-jug, u donjoj zoni su smještene ikone sa sljedećim predstavama svetitelja:

- sv. mučenik Georgije,
- sv. arhiđakon Stefan,
- sv. Vasilije Veliki.

Ove tri ikone imaju pravougaoni oblik, sa polukružnim završetkom.

U središnjoj zoni ikonostasa su predstavljene na dvije ikone sljedeće scene:

- rođenje Kristovo,
- krštenje Kristovo.

U gornjoj zoni ikonostasa su predstavljene na dvije ikone sa polukružnim završecima sljedeće scene:

- rođenje presvete Bogorodice,
- vavedenje presvete Bogorodice.

Ikonostasna cjelina, koja zatvara prostor oltara, odnosno središnji dio, je sa lijeve i desne strane, posmatrano u smjeru sjever-jug, uokvirena sa dvije ikone, koje se protežu kroz dvije vertikalne zone, donju i središnju, i na taj način zaokružuju cjelinu. Na taj način su predstavljeni sljedeći svetitelji:

- sv. Nikola,
- sv. Sava Srpski blagosilja djecu.

U donjoj zoni središnje ikonostasne cjeline su predstavljeni sljedeći svetitelji:

- Bogorodica sa Kristom,
- carske dveri sa scenom Blagovijesti,
- Krist Pantokrator.

Središnju zonu čini predstava Tajne večere.

U gornjoj zoni su predstavljene sljedeće scene:

- ulazak Krista u Jerusalim,
- uskrsnuće Kristovo,
- preobraženje Kristovo.

Na ikonostasnu cjelinu, koja zatvara prostor đakonikona, posmatrano u smjeru sjever-jug, u donjoj zoni su smještene ikone sa sljedećim predstavama svetitelja:

- sv. Jovan,
- sv. arhanđel Mihailo,
- sv. Dimitrije.

Ove tri ikone imaju pravougaoni oblik, sa polukružnim završetkom.

⁴ Shematski prikaz rasporeda ikona na ikonostasu je sastavni dio odluke.

U središnjoj zoni ikonostasa su predstavljene na dvije ikone sljedeće scene:

- uznesenje Kristovo,
- silazak sv. Duha na apostole.

U gornjoj zoni ikonostasa su predstavljene na dvije ikone sa polukružnim završecima sljedeće scene:

- uznesenje presvete Bogorodice,
- uspenje presvete Bogorodice.

Na vrhu svake vertikalne cjeline ikonostasa je postavljen krst.

U crkvi se čuva i dvadeset šest ikona nepoznatog autora i nepoznate godine nastanka. Međutim, one su svakako nastale prije 29. oktobra 1858. godine, kada je crkva nakon «Protine bune» zapaljena, jer su, po riječima svećenika i po Ljetopisu crkve, tada sačuvane i kasnije prenesene u novosagrađenu crkvu. Sve ikone su rađene tehnikom tempere na drvetu. Uramljene su u smeđi drveni ram, širine 6,5 cm. Ikone su uglavnom rađene u istom maniru, one na kojima su predstavljeni pojedinačno svetitelji, na tamnoj podlozi je prikazana stojeće figura svetitelja sa njegovim atributima. Isti slučaj je i sa ikonama na kojima je predstavljena neka scena, pozadina takve ikone je tamnija.

1. Hristos Pantokrator
Dimenzije: 192x95 cm

2. Sv. Siman, Simeon ili Simon apostol
Dimenzije: 143x84 cm

3. Sv. Sava Srpski
Dimenzije: 192x95 cm

4. Sv. apostol Toma
Dimenzije: 143x84 cm

5. Sv. otac Nikolaj
Dimenzije: 192x95 cm

6. Kamenovanje sv. arhiđakona Stefana
Dimenzije: 95x126 cm

7. Sv. apostol Vartolomej
Dimenzije: 143x84 cm

8. Sv. apostol Jakov
Dimenzije: 143x84 cm

9. Sv. Filip
Dimenzije: 143x84 cm

10. Sv. apostol Pavle
Dimenzije: 143x84 cm

11. Tajna večera
Dimenzije: 95x126 cm

12. Usekovanje glave sv. Jovana Krstitelja
Dimenzije: 95x126 cm

13. Sv. Velikomučenik Georgije
Dimenzije: 192x95 cm

14. Sv. apostol Petar
Dimenzije: 143x84 cm

15. Sv. Nikola sa Hristom i Bogorodicom
Dimenzije: 82x69 cm

16. Sv. Jovan Krstitelj
Dimenzije: 192x95 cm

17. Sv. apostol Andrej
Dimenzije: 143x84 cm

18. Presveta Bogorodica
Dimenzije: 192x95 cm

19. Krštenje Hristovo⁵
Dimenzije: 82x69 cm

20. Sv. apostol Matej
Dimenzije: 143x84 cm

21. Sv. apostol Marko
Dimenzije: 143x84 cm

22. Sv. apostol Luka
Dimenzije: 143x84 cm

23. Sv. apostol Jovan
Dimenzije: 143x84 cm

24. Hristos Spasitelj
Dimenzije: 143x84 cm

25. Presveta Bogorodica
Dimenzije: 143x84 cm

26. Sv. Jovan Bogoslov
Dimenzije: 143x84 cm

⁵ Po riječima svećenika Milana Pajkanovića ikonu je poklonio pjesnik Đura Jakšić nekom svom prijatelju, koju je opet on poklonio crkvi u Obudovcu.

Na lokalitetu crkve, u njenom dvorištu, na istočnoj strani se nalazi prizemna zgrada, zvana Svetosavski dom, a na zapadnoj, prizemni objekat koji služi kao prodavnica svijeća i prostor za grobara. Ovaj objekat je izgrađen 1983. godine.

Svetosavski dom je izgrađen 1958. godine i u njemu su smještene pomoćne prostorije, kao što su kancelarije, arhiv i sala.

Groblje uz crkvu

Uz samu lokaciju Crkve rođenja presvete Bogorodice u Obudovcu, na njenoj zapadnoj i sjeverozapadnoj strani, na lokaciji označenoj kao k.č. br. 1804 (novi premjer), nalazi se staro pravoslavno groblje, koje je i danas aktivno.

Groblje je veliko i zauzima površinu od 8698 m². **Parcela groblja je položena u smjeru sjever-jug. Čitava grobljanska parcela je ograđena betonskom ogradom, a ulaz u groblje je ostvaren sa istočne strane.**

Ne zna se tačno kada je nastalo pravoslavno groblje uz crkvu u Obudovcu, ali se može pretpostaviti da je ukopavanje počelo odmah nakon prenošenja crkve iz Slatine u Obudovac, 1780. godine. Natpisi na pojedinim nadgrobnim spomenicima dokazuju da je ovdje sahranjivanje vršeno i prije spaljivanja stare crkve 1858. godine, i podizanja nove crkve. Na groblju se nalaze 34 stara nadgrobnika. Za nekoliko nadgrobničkih spomenika arhaičnog izgleda, jednostavne obrade i bez natpisa, se pretpostavlja da su najstariji na ovom groblju. Osim simbola krsta, na njima nema nikakvih dekorativnih obilježja (spomenici br. 1, 2, 16, 17, 24).

Stari nadgrobnici iz XIX stoljeća su nepravilno raspoređeni i rasuti po groblju. Smješteni su u širokom pojasu na istočnoj strani groblja uz ogradu. Mnogi od njih su premješteni na drugo mjesto, a neki su polomljeni ili utonuli u zemlju.

Najveći broj starijih nadgrobnika rađen je od sedre u obliku krsta, jednostavne obrade. Imaju veoma malo dekoracije, koja se uglavnom sastoji od urezanog krsta sa uklesanim natpisom.

Natpisi su sadržajem vrlo jednostavni i sažeti. Sadrže osnovne podatke o pokojniku. Oni stariji su svedeni na pokojnikovo ime i prezime, godinu i eventualno mjesec i dan smrti. Ponekad se upisuje i ime onoga ko je podigao spomenik. Neki od natpisa su pisani glagoljicom.

O majstorima – klesarima koji su izvodili nadgrobnike nema nikakvih podataka.

Spomenik br. 1

Spomenik je u obliku polokružno završene stele. Jednostavno je obrađen, sa uklesanim krstom, bez natpisa. Nalazi se uz istočnu ogradu groblja, utonuo u zemlju.

Dimenzije spomenika su relativno male: visina 20 cm, širina 18 cm i debljina 8 cm.

Spomenik br. 2

Spomenik je u obliku ravno završene stele. Jednostavne je obrade, sa uklesanim krstom, bez natpisa. Izrađen je od sige i djelimično obrastao mahovinom.

Za ovaj spomenik se, prema riječima svećenika, pretpostavlja da je najstariji u obudovačkom groblju. Nalazi se neposredno uz istočnu ogradu groblja.

Dimenzije spomenika su: visina 127 cm, širina 57 cm i debljina 21 cm.

Spomenik br. 3

Krstača, visine cca 137 cm, sa natpisom. Pokojnik je Marko Simić, umro 1931. godine.

Spomenik br. 4

Krstača, djelimično polomljena, stoji prislonjena uz ogradu prema crkvi. Spomenik je jednostavne obrade, bez dekoracije, sa natpisom na kojem se teško prepoznaje godina 1814.

Dimenzije spomenika su: visina 66 cm, širina 50 cm i debljina 10 cm.

Spomenik br. 5

Krstača, polomljena, položena na zemlju i prislonjena uz drveni krst. Spomenik je jednostavne obrade, bez dekoracije, sa natpisom. Pokojnik je pop Nikola, umro 1829. godine.

Dimenzije polomljenog spomenika su: visina 49 cm, širina 28 cm i debljina 6 cm.

Spomenik br. 6

Spomenik je svojim donjim krakom ukopan do polovine u zemlju. Ovaj nadgrobnik je dobro očuvan i ima oblik krsta, kojem su sva četiri kraka gotovo istih dimenzija. Gornji krak, kao i dva bočna kraka, se završavaju piramidalnim ukrasom od kamena.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 54 cm, širina 54 cm i debljina 8 cm.

Spomenik ima natpis, koji glasi:

OVDJE POČIVA ĐORĐE ILINČIĆ PRESTAVI SE U VJEČNOST

20 NOVEMBRA 1889

ŽIVIO JE 51 GODINU

OVAJ SPOMEN PODIŽE (ostatak ukopan u zemlju)

Spomenik br. 7

Spomenik je svojim donjim krakom potpuno ukopan u zemlju. Ovaj nadgrobnik ima oblik krsta. U lošem je stanju i obrastao je mahovinom. Ima uklesane krstove na tri kraka i nečitak natpis, pisan glagoljicom.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 23 cm, širina 35 cm i debljina 8 cm.

Spomenik br. 8

Spomenik ima oblik krsta. Svojem donjim krakom je potpuno ukopan u zemlju. U lošem je stanju i obrastao je mahovinom. Jednostavne je obrade i ima nečitak natpis, pisan glagoljicom.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 24 cm, širina 36 cm i debljina 8 cm.

Spomenik br. 9

Spomenik se nalazi na betonskoj podlozi između dva nadgrobnika novijeg datuma porodice Stevanović (1961. i 1969. godine). Ovaj nadgrobnik je dobro očuvan i ima oblik krsta kojem su tri kraka gotovo istih dimenzija. Na gornjem kraku je uklesan krst. Gornji krak, kao i dva bočna kraka, se završavaju piramidalnim ukrasom od kamena.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 52 cm, širina 46 cm i debljina 7 cm.

Spomenik ima natpis, koji glasi:

**OVDJE POČIVA ĐORĐE SIN ĐORĐIN
POŽIVIO JE 35 GODINA A PRESELI SE U VJEČNOST LJETA
1887 GODINE
OVAJ SPOMEN PODIŽE BLAGODARNI OTAC ĐORĐA STEVANOVIĆ**

Spomenik br. 10

Spomenik je u obliku krsta. Svojim donjim krakom je potpuno ukopan u zemlju. U lošem je stanju, kamen je porozan, obrastao mahovinom. Jednostavne je obrade i ima nečitak natpis, pisan glagoljicom.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 36 cm, širina 34 cm i debljina 11 cm.

Spomenik br. 11

Spomenik je u obliku stupa. Izrađen je od kamena sige koji je porozan. Jednostavne je obrade sa urezanim krstom na vrhu gornjeg kraka i uklesanim natpisom, pisanim glagoljicom. Položen je na zemlju.

Spomenik ima natpis, koji glasi:

**POČIVA TIJELO RABA BOŽIJEGA ĐURE
APRILA 1827**

Spomenik br. 12

Spomenik je u obliku krsta. U prilično je lošem stanju i obrastao je mahovinom. Donji krak je najviši, a preostala tri kraka su gotovo istih dimenzija. Ima veliki uklesani krst, jednostavne dekoracije i ispod njega natpis pisan glagoljicom.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 40 cm, širina 27 cm i debljina 12 cm.

Spomenik ima natpis od kojeg se može samo pročitati:

IZ BAKTUŠE

Spomenik br. 13

Spomenik je u obliku krsta. U lošem je stanju i obrastao je mahovinom.

Tri spomenika su grupirana, i to **14, 15 i 16.**

Spomenik br. 14

Spomenik je u obliku krsta. Ukopan je u zemlju i sva četiri kraka su gotovo istih dimenzija. Malo je nakrivljen i obrastao je mahovinom. Jednostavne je dekoracije, sa upisanim krstom uz sami rub nadgrobnika. Natpis je pisan glagoljicom.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 51 cm, širina 52 cm i debljina 10 cm.

Spomenik ima natpis, koji glasi:

**ZDJE POČIVAJET RABA BOŽIJA
LUKA SIN JOVE PETROVIĆA
LJETA 1860**

Spomenik br. 15

Spomenik je u obliku krsta. Donji krak je viši, dok su ostala tri trapezoidnog oblika, istih dimenzija. Obrastao je mahovinom. Ima dekoraciju koja se sastoji od polulopte koja se nalazi na gornjem kraku krsta i upisanih krstova na bočnim krakovima.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 61 cm, širina 36 cm i debljina 12 cm.

Natpis je pisan glagoljicom i glasi:

**GDJE POČIVA RABA BOŽIJA
SIN STEVAN LJETA 1859**

Spomenik br. 16

Spomenik je u obliku krsta. Nadgrobnik je u lošem stanju i obrastao je mahovinom. Ne vidi se nikakva dekoracija, niti natpisi.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 50 cm, širina 37 cm i debljina 14 cm.

Spomenik br. 17

Spomenik je u obliku krsta. Donji krak je znatno viši, dok su ostala tri mnogo manja i trapezoidnog su oblika. Položen je na zemlju i u lošem je stanju. Kamen je porozan i obrastao mahovinom. Od dekoracije ima upisan krst i nema natpisa.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 85 cm, širina 35 cm i debljina 14 cm.

Spomenik br. 18

Spomenik je u obliku krsta. Donji krak je znatno viši, dok su ostala tri mnogo manja i na krajevima imaju polukrugove. Na gornjem kraku je upisan krst. Nadgrobnik je položen na zemlju.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 114 cm, širina 55 cm i debljina 9 cm.

Spomenik ima natpis, koji glasi:

**OVDJE POČIVA RAB BOŽJI LAZAR JOVIĆ
UMRO 1878 POŽIVIO 61 GODINU
OVAJ SPOMENIK PODIGOŠE SINOVI 1890**

Spomenik br. 19

Spomenik je u obliku krsta. Donji krak je gotovo potpuno ukopan u zemlju, dok ostala tri kraka na krajevima imaju trouglove. Od dekoracije ima upisan krst na gornjem kraku i natpis. U lošem je stanju, nakrivljen je i obrastao mahovinom.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 32 cm, širina 17 cm i debljina 7 cm.

Spomenik ima natpis, koji glasi:

**POČIVA MILOVAN LAZAREVIĆ
POŽIVIO 27 GODINA UMRO 1889
SPOMEN PODIŽE OTAC**

Spomenik br. 20

Spomenik je u obliku krsta. Donji krak i jedan bočni su gotovo potpuno ukopani u zemlju. Ostala tri kraka na krajevima imaju trouglove. U lošem je stanju, nakrivljen je i obrastao mahovinom.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 21 cm, širina 40 cm i debljina 7 cm.

Spomenik ima nečitak natpis, koji glasi:

OVDJE POČIVA VEČITI SAN I(nečitko)

Spomenik br. 21

Spomenik je u obliku krsta. Donji krak je potpuno ukopan u zemlju. Ostala tri kraka na krajevima imaju trouglove. U lošem je stanju, obrastao mahovinom.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 26 cm, širina 38 cm i debljina 7 cm.

Spomenik ima natpis, koji glasi:

**OVDJE POČIVA PERO LAZAREVIĆ
UMRO 1911 POŽIVIO 60 GODINA**

Spomenik br. 22

Spomenik je u obliku stele. U lošem je stanju, utonuo u zemlju i obrastao mahovinom.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 40 cm, širina 29 cm i debljina 8 cm.

Spomenik ima natpis, pisan glagoljicom, koji glasi:

POČIVA RABA BOŽIJA MALINA TANASIĆ LJETA 1859

Spomenik br. 23

Spomenik je u obliku krsta.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 55 cm, širina 48 cm i debljina 9 cm.

Spomenik ima natpis, pisan glagoljicom, koji glasi:

ZDAJ POČIVAJET RAB BOŽJI GAVRO 1854

Spomenik br. 24

Spomenik je u obliku krsta. Donji krak je znatno viši, dok su ostala tri mnogo manja i trapezoidnog su oblika. Nadgrobnik je položen na zemlju i u lošem je stanju. Kamen je porozan i djelimično polomljen. Od dekoracije ima upisan krst i nema natpisa.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 51 cm, širina 30 cm i debljina 10 cm.

Spomenik br. 25

Spomenik je u obliku stele. U lošem je stanju, kamen je porozan i obrastao mahovinom.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 100 cm, širina 47 cm i debljina 22 cm.

Spomenik je imao natpis, pisan glagoljicom, koji je nečitak.

Spomenik br. 26

Spomenik je u obliku krsta. U lošem je stanju, nakrivljen je i obrastao mahovinom.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 44 cm, širina 37 cm i debljina 14 cm.

Spomenik je imao natpis, pisan glagoljicom, koji je nečitak.

Spomenik br. 27

Spomenik je u obliku krsta. U lošem je stanju, polomljen je i obrastao mahovinom.

Spomenik br. 28

Spomenik se sastoji od donjeg pravougaonog dijela i krsta na vrhu. U dobrom je stanju, s tim da je donji dio sa dekoracijom i natpisom i novije je izrade.

Dimenzije spomenika su: visina 126 cm, širina 37 cm i debljina 8 cm.

Spomenik ima natpis, koji glasi:

OVDE POČIVA STEVA JOVANOVIĆ

+ U 81 GODINI U MARTU 1899

SPOMEN DIŽE TUŽNA SUPRUGA JANJA

SINOVI JOVA I NIKIFOR

Upisan je proizvođač spomenika: **Grosman Vukovar Srem**

Spomenik br. 29

Spomenik je u obliku krsta. Donji krak je znatno viši, dok su ostala tri istih dimenzija i mnogo manja. U lošem je stanju, obrastao mahovinom. Od dekoracije ima upisan krst i natpis, pisan glagoljicom, koji je nečitak.

Dimenzije nadgrobnika su: visina 100 cm, širina 54 cm i debljina 25 cm.

Spomenik br. 30

Spomenik se sastoji od donjeg pravougaonog dijela i krsta na vrhu. Nalazi se između dva spomenika novijeg datuma. U dobrom je stanju.

Dimenzije spomenika su: visina 63 cm, širina 31 cm i debljina 8 cm.

Spomenik ima natpis, koji glasi:

**OVDJE POČIVA ĐUKA V. ĐAKOVIĆ ROĐENA STANKOVIĆ
POŽIVJELA 18 GODINA UMRLA 1888 GODINE
OVAJ SPOMEN PODIŽE JOJ SVEKAR SIMO ĐAKOVIĆ**

Spomenik br. 31

Spomenik se sastoji od donjeg pravougaonog dijela i krsta na vrhu. Na vrhu gornjeg kraka je uklesana dekoracija u obliku čaše (putir). U dobrom je stanju.

Dimenzije spomenika su: visina 82 cm, širina 37 cm i debljina 7 cm.

Spomenik ima natpis, koji glasi:

**OVDJE POČIVA NIKOLA JOVANOVIĆ
SVEŠTENIK GORNJO SLATINSKI
POŽIVIO 55 GODINA UMRO 1887 GODINE
SPOMEN OVAJ TUŽNI PODIGOŠE OŽALOŠĆENI SINOVI**

Spomenik br. 32

Spomenik se sastoji od donjeg pravougaonog dijela i krsta na vrhu. Donji dio se završava polukružno sa dekoracijom i natpisom. Gornja tri kraka krsta su gotovo istih dimenzija i završavaju se polukružno sa dekoracijom.

Dimenzije spomenika su: visina 120 cm, širina 36 cm i debljina 7 cm.

Spomenik ima natpis, koji glasi:

**OVDJE POČIVA MIKA ĐOKIĆ IZ BATKUŠE
PREMINUO 1882
SPOMENIK OVAJ PODIŽE BLAGODARNI SIN SIMO
Upisano ime majstora: Paja Marković Novi Sad**

Van groblja, u crkvenom dvorištu, sjeverozapadno od crkve, a neposredno uz ogradu groblja, nalaze se dva spomenika, posvećena svećenicima Mihailu i Jefti Popoviću. Spomenici su iz XIX stoljeća.

Spomenik br. 33

Spomenik se nalazi na postolju, visokom 13 cm, i sastoji od donjeg pravougaonog dijela i krsta na vrhu. Donji dio se završava polukružno, sa dekoracijom i natpisom. Gornja tri kraka krsta su gotovo istih dimenzija. Na sučeljavanju krakova je uklesana dekoracija u obliku čaše (putir).

Dimenzije spomenika su: visina 126 cm, širina 33 cm i debljina 7 cm.

Spomenik ima natpis, koji glasi:

**OVDJE TIHO BORAVI VJEČTI SAN
MIHAIL POPOVIĆ
SVEŠTENIK BAKTUŠKI PREMINUO**

**U NAJBOLJEM CVIJETU MLADOSTI
U 29 GODINI 1888
SPOMEN OVAJ TUŽNI PODIŽE MU
OŽALOŠĆENI OTAC
JEFTO POPOVIĆ SVEŠTENIK**

Spomenik br. 34

Spomenik se nalazi na postolju, visokom 13 cm, i sastoji od donjeg pravougaonog dijela i krsta na vrhu. Donji dio se završava polukružno, sa dekoracijom i natpisom. Gornja tri kraka krsta su gotovo istih dimenzija i završavaju se polukružno, sa dekoracijom. Na sučeljavanju krakova uklesana je dekoracija u obliku čaše (putir).

Dimenzije spomenika su: visina 135 cm, širina 46 cm i debljina 9 cm.

Spomenik ima natpis, koji glasi:

**OVDE POČIVA U MIRU
JEREJ JEFTO POPOVIĆ
ROĐEN 2. 1834. GODINE
A RUKOPOLOŽEN 20.7.1859. GODINE
A UMRO 23.12.1898. GODINE
U SVOM RODNOM I PAROHJSKOM MJESTU BAKTUŠI
SPOMENIK OVAJ TUŽNI PODIŽE SVOME SVEKRU SNA ANĐA
SA UNUKAMA U ZNAK VJEČNE BLAGODARNOSTI**

Upisano ime majstora: **Paja Marković Novi Sad**

3. Dosadašnja zakonska zaštita

Na Privremenoj listi nacionalnih spomenika Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika Crkva rođenja Bogorodice u Obudovcu je upisana pod rednim brojem 125.

4. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Nema raspoloživih podataka sa detaljima o rekonstrukciji i konzervatorsko-restauratorskim radovima na crkvi, ali postoje podaci vezani za radove koji su rađeni u periodu od 1891. do 2001. godine, zabilježeni u Ljetopisu ove crkve:

- 1891. godine krov crkve, kupole i zvonik su prekriveni bakrom;
- 1917. godine austrougarska vlast skida bakar sa objekta (6668 kg bakra) kao i sva tri zvona, i koristi za svoje potrebe;
- 1937-1940. godine izrađen je novi ikonostas;
- 1940. godine obnovljena krovna konstrukcija i objekat se pokriva bakrenim limom;
- 1946. godine izvršeno je bojenje tornjeva i posrebreni su krstovi na njima;
- 1959. godine urađen je unutrašnji moleraž;
- 1964. godine obojen je zvonik i izvršeno čišćenje kamena na fasadi;
- 1969. godine je uvedena električna energija u objektu;
- 1991. godine izvršeno je skidanje postojećeg poda od opeke i postavljanje kamenih ploča na podu;
- 1997. godine je obnovljena krovna konstrukcija koja je bila oštećena u ratu i postavljen novi bakarni lim na objektu;

- 1999. godine je obnovljena komplet fasada i izvršeno postavljanje kamena oko objekta (trotoar);
- u periodu od 1999. do danas je izrađeno pet mozaičkih ikona na nišama apside.

5. Sadašnje stanje dobra

Crkva rođenja Bogorodice u Obudovcu građevinski je u dobrom stanju i dobro se održava.

Ikonostasna pregrada je ugrožena crvotočinom.

Ikone su prekrivene slojem čađi i prljavštine.

III – ZAKLJUČAK

Primjenjujući Kriterije za proglašenje dobara nacionalnim spomenikom («Službeni glasnik BiH», br. 32/02 i 15/03), Komisija je donijela odluku kao u dispozitivu. Odluka je zasnovana na sljedećim kriterijima:

A. Vremensko određenje

B. Historijska vrijednost

(veza građevine sa značajnim događajem u historiji)

C. Umjetnička i estetska vrijednost

- i. Kvalitet obrade
- ii. Kvalitet materijala
- iv. Kompozicije
- v. Vrijednost detalja

D. Čitljivost (dokumentarna, naučna, obrazovna vrijednost)

- iii. Djelo značajnog umjetnika ili graditelja
- iv. Svjedočanstvo o određenom tipu, stilu ili regionalnom maniru

E. Simbolička vrijednost

- i. Ontološka vrijednost
- ii. Sakralna vrijednost
- iii. Tradicionalna vrijednost
- iv. Vežanost za rituale ili obrede
- v. Značaj za identitet skupine ljudi

F. Ambijentalna vrijednost

- ii. Značenje u strukturi i slici grada

G. Izvornost

- ii. Materijal i sadržaj
- vi. Duh i osjećanja

Sastavni dio ove odluke su:

- kopija katastarskog plana,
- zemljišnoknjižni izvadak,
- fotodokumentacija (fotografije stanja objekata u augustu 2005. godine).

Korištena literatura

U toku vođenja postupka proglašenja graditeljske cjeline Crkva rođenja Bogorodice u Obudovcu nacionalnim spomenikom BiH, korištena je sljedeća literatura:

- 1984. Šuput, Marica, Srpska arhitektura u doba turske vlasti : 1459-1690, Beograd, SANU, Filozofski fakultet u Beogradu, Institut za istoriju umjetnosti
- 1988. Danka Damjanović, Roman Petrović – retrospektiva, Umjetnička galerija Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1988.
- 2001. Obudovac kroz bune i ratove, SPKD „Prosvjeta”, Obudovac, 2001.

Ljetopis Crkve rođenja Bogorodice u Obudovcu

Nosilac istraživanja i izrade Prijedloga odluke:

*Alisa Marjanović, diplomirani inženjer arhitekture,
saradnik za spomenike graditeljskog naslijeđa
u Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika*

Učesnik u istraživanju i izradi Prijedloga odluke

*(autor dijela o pokretnom naslijeđu):
Slobodanka Nikolić, profesor geografije i etnologije,
saradnik za pokretno naslijeđe
u Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika*